

Beleidsvaluatiecultuur en –praktijk in België en Vlaanderen

VEP ontbijtsessie 28/10/2008, Brussel

Bart De Peuter
Valérie Pattyn

OUTLINE

- **Quid evaluatiecultuur (in België en Vlaanderen)?**
- **Evaluatiecapaciteit: hefboom of exponent van evaluatiecultuur?**
- **Debat**

Evaluatiecultuur in Europa

- Ongelijke en langzame verspreiding...
 - Kopgroep (eind jaren '60, begin jaren '70): UK, Zweden
 - Peloton: (eind jaren '80 en jaren '90)
 - België / Vlaanderen: in de slipstream van het peloton
- ...verklaard door verschillende drijfveren
 - Kopgroep: interne druk (rol overheid, achtergrond en contacten ambtenaren)
 - Peloton: externe druk (EU, NPM-hervormingen)
- Accentverschillen (~ type van organisatie als katalysator), maar geen aparte 'nationale' evaluatieculturen in Europa

De maturiteit van evaluatiecultuur en – praktijk gemeten

Furubo, 2002

Varone, Jacob en De Winter, 2005

- *Evaluatiepraktijk*
- *‘Epistemic community’*
- *Institutionalisering*
- *Discours*

België en Vlaanderen

1. *Evaluatie gebeurt in verschillende beleidssectoren*

- Empirische bevestiging via documentenanalyse: offerteoproepen, evaluatierapporten, beleidsplannen, taakstelling administratie-onderdelen in organigrammen
- Ongelijke ervaring en expertise tussen sectoren

België en Vlaanderen

1. *Evaluatie gebeurt in verschillende beleidssectoren*

- **Federaal** (gebaseerd op enquête bij federale beleidsmakers (n=68); Jacob & Varone, 2001)
 - 56% hanteert beleidsevaluatie als instrument
 - 627 uitgevoerde evaluaties tussen 1995-2000 (waarvan 432 door eenzelfde organisatie)
 - Bij 2/3de interne beslissing, 1/3de wettelijke / reglementaire verplichting of politieke beslissing
 - Actieprogramma > algemeen beleid > maatregelniveau
 - Tijdsperspectief: 2/3de ex post
 - Profiel evaluator: 69% intern

België en Vlaanderen

1. *Evaluatie gebeurt in verschillende beleidssectoren*

- **Vlaanderen** (gebaseerd op quick-scan bij departementen (n=18); Pattyn, 2008)
 - De vraag naar beleidsevaluatie als instrument stijgt (uitgez. LNE en FB)
 - Frequentie: van 0 over 2 à 8 op jaarbasis, tot onbekend (LV 22/jaar, LNE 180 sedert 2000, OND 74 sedert 2004).
 - Tijdsperspectief uiteenlopend: focus op ex ante vs. ex post, of mix
 - Intern / extern: geen duidelijke lijn
 - Quid beleidsevaluatie door agentschappen? In 7 domeinen wel, in 3 niet (langer), voor 3 domeinen onvoldoende informatie beschikbaar.

België en Vlaanderen

2. Aanbod aan evaluatoren gespecialiseerd in verschillende disciplines en die verschillende technieken beheersen

- Toenemend aantal evaluatiefuncties in overheidsorganisaties
- Uiteenlopende achtergronden in academische onderzoekscentra en private bureaus
- Private markt nog beperkt
- Invloed van de EU inzake technieken (bv. RIA, MER)

België en Vlaanderen

3. Een nationaal discours m.b.t. evaluatie

- Geen omvattend jargon
- Invloed van de EU
- Screening van Vlaamse beleidsnota's op referenties naar beleidsevaluaties

Policy area	1999-2004					2005-2009				
	PP	PI	AC	PL	TOTAL	PP	PI	AC	PL	TOTAL
Education	7	11	1	19	38	5	7	10	23	45
Foreign Policy	3	6	0	0	9	0	0	1	0	1
Tourism	1	1	0	1	3	1	0	0	2	3
Culture	2	1	0	2	5	1	1	0	1	3
Agriculture	0	2	0	2	4	3	1	0	3	7
Youth	1	2	0	0	3	0	4	0	0	4
Energy	1	1	0	2	4	2	3	0	5	10
Media	3	9	0	2	14	1	1	0	5	7
Urban policy	1	1	1	0	3	0	0	0	0	0
Finance and budget	0	1	0	1	2	6	2	1	11	20
Spatial planning	3	2	0	0	5	8	6	2	4	20
Brussels affairs	1	5	0	0	6	0	0	0	0	0
Flemish Periphery Region around Brussels	0	1	0	0	1	0	1	0	2	3
Housing	3	5	0	2	10	0	0	1	1	2
Environment	13	14	2	8	37	3	7	1	5	16
Sports	1	0	1	0	2	0	4	1	0	5
Employment	3	5	2	3	13	2	1	0	17	20
Home affairs	2	4	0	0	6	1	2	0	1	4
Civil Service/Administrative affairs	0	3	0	1	4	0	2	0	1	4
Planning and statistics	0	0	0	0	0	0	1	0	5	6
Wellness, public health, family and equal opportunities	12	6	1	5	24	5	2	1	4	12
Mobility and Public Works	10	0	1	4	15	22	4	3	10	39
(Social) Economy, Science, Technology, Innovation	9	16	1	8	34	4	9	2	4	19
Monuments, landscapes and archeology	0	4	0	1	5	NA	NA	NA	NA	NA
PPS	NA	NA	NA	NA	NA	0	1	1	0	2
Public Communication	NA	NA	NA	NA	NA	0	0	0	0	0
Civic integration	NA	NA	NA	NA	NA	0	2	0	0	2
Sustainable Development	NA	NA	NA	NA	NA	0	0	0	0	0
TOTAL	76	100	10	61	247	65	61	24	104	254

België en Vlaanderen

4. Een vak met eigen verenigingen

- Geen 'discipline', wel groeiend praktijkveld
- Société Wallonne d'Evaluation et de la Prospective (SWEPE, 2000)
- Vlaams Evaluatieplatform (VEP, december 2007)
- (Nog) geen eigen evaluatiestandaarden

België en Vlaanderen

5. *Institutionele regelingen bij de uitvoerende macht*

- Gemeenschappelijke trend voor alle bestuursniveaus
- Federale evaluatieve 'tests' voor wetgeving: gendertest, DOEB-test, Kafka-test
- Regionale evaluatieve 'tests' voor wetgeving: kindeffectrapport, armoede-effectenrapport, administratieve lasten
- Europese richtlijnen omgezet (MER), RIA
- BBB-hervorming van de Vlaamse administratie
 - Departmenten verantwoordelijk for evaluatie van beleidsuitvoering, de effectiviteit van instrumenten, en de relatie tussen output & effecten.
 - Agentschappen moeten beleidsinformatie aandragen
 - Beleidseffectenrapportage op domeinniveau
 - Toenemend aantal evaluatiefuncties
- Lokaal niveau: evaluatie vermeld in het nieuwe Gemeentedecreet en Provinciedecreet (2005); rapportering i.h.k.v. covenanten

België en Vlaanderen

6. *Institutionele regelingen bij de wetgevende macht*

- Geen grote rol van het Parlement (rol van participatie?)
- Interesse in kwantitatieve beleidsinformatie
- In the pipeline: decreetsevaluatie: toetsing van de kwaliteit en/of beleidsinhoud van regelgeving?

7. *Pluralisme van evaluatoren in elk beleidsdomein*

- Meer en meer ook beleidsevaluatie in het takenpakket van organisaties en individuen
- Beperkt aanbod uit private sector

België en Vlaanderen

8. *Evaluatie-activiteiten bij het hoogste audit orgaan*

- Wet 1998: Rekenhof kan toetsen op goede besteding van middelen en op de 3 E's (economy, efficiency, effectiveness)
- Performance audits; in de praktijk vaak een indirecte evaluatie van beleidseffectiviteit a.d.h.v. randvoorwaarden

9. *Een deel van de evaluaties heeft een focus op beleidseffecten*

- OK (cf. evaluatierapporten)

België en Vlaanderen

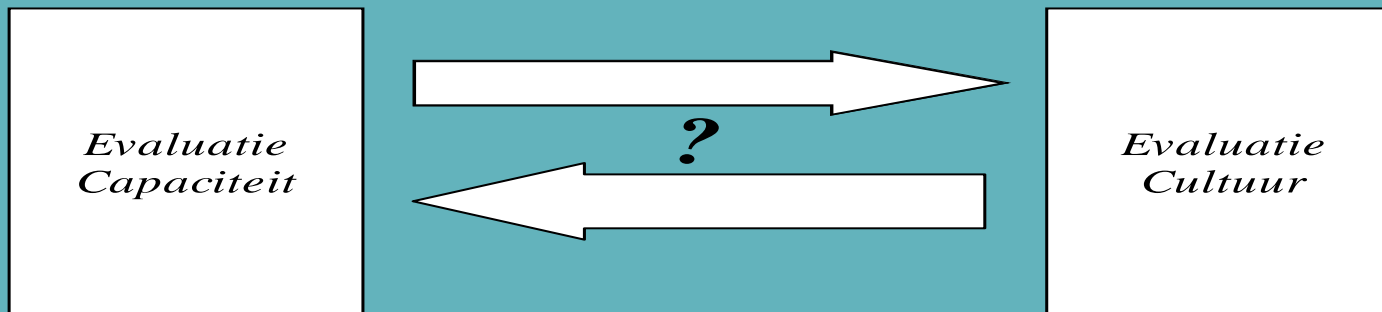
Conclusie:

- Zowel op federaal als regionaal niveau indicaties van een rijpende evaluatiecultuur, maar er is nog een grote groeimarge...
- Sectoren volgen hun eigen dynamiek

Evaluatiecapaciteit vs. Evaluatiecultuur

- Consensus over noodzaak van mature evaluatiecapaciteit en cultuur.
- Echter: hoe onderlinge relatie conceptualiseren?
 - Evaluatiecapaciteit als voorwaarde voor evaluatiecultuur?
 - OF evaluatiecapaciteit als exponent van evaluatiecultuur?
 - OF andere onderliggende variabelen?
- Belang van goed begrip voor capaciteitsopbouw

Methodologie

1. Inductieve benadering: Analyse van het discours betreffende beide concepten
→ Engelstalige, internationale bronnen (boeken, tijdschriften, checklists). N=16
2. Screening en categorisatie van indicatoren
3. Clustering van indicatoren (capaciteit en/of cultuur?)
4. Link met fasen in het evaluatieproces

1. Analyse van het discours

- Uitdagingen:
 - Terminologisch kluwen: voorbeelden:
 - Evaluatiecapaciteit vs. evaluatiecultuur
 - Evaluatiecapaciteit vs. evaluatiepraktijk
 - “Evaluation capacity building” vs. “evaluation capacity development”
 - ...
 - Verschillende analyseniveaus

2. Screening en categorisatie van indicatoren

•16 bronnen → 251 indicatoren/bouwstenen → 17 categorieën

1. Geloof / bewustzijn m.b.t. de intrinsieke waarde van evaluatie
2. Context-afhankelijkheid
3. Koppeling met beleids-en managementsbeslissingen
4. Afdekking van beleidsspectrum
5. Dataverzamelingsmechanismen
6. Vraag
7. Verspreiding en feedbackmechanismen
8. Financiële middelen
9. HR capaciteit (intern/extern)
10. Wettelijke verankering
11. Netwerking
12. Organisationele verankering van de evaluatiefunctie
13. Eigenaarschap
14. Politiek commitment
15. Instrumenten voor kwaliteitsbewaking
16. Evaluatievaardigheden
17. Effectief gebruik van evaluaties

Indicatoren / bouwstenen per categorie en bron

Categorieën van indicatoren voor evaluatiecapaciteit en evaluatiecultuur	Literatuurbronnen																TOTAAL
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
Organisationele verankering van de evaluatiefunctie	1	0	2	0	1	3	0	1	1	5	4	3	1	8	6	1	37
Evaluatievaardigheden	3	1	2	2	4	1	2	0	2	5	1	0	3	5	0	2	33
Geloof in de intrinsieke waarde van evaluatie	0	2	1	1	0	0	1	0	0	5	1	0	1	5	1	3	21
Netwerking	0	0	0	0	0	1	1	0	1	3	0	1	3	4	1	5	20
Instrumenten van kwaliteitsbewaking	0	0	1	1	5	0	1	0	1	4	0	2	2	2	0	0	19
Koppeling met beleids-en managementsbeslissingen	1	1	2	3	1	0	0	0	0	1	0	0	0	2	1	2	14
Politiek commitment	2	1	1	2	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1	3	1	13
Gebruik	1	0	0	4	0	0	1	0	2	1	1	0	0	0	1	2	13
Verspreidng en feedbackmechanismen	0	1	0	0	1	0	0	0	1	1	0	0	1	4	1	2	12
Dataverzamelingsmechanismen	1	1	1	3	0	0	1	0	0	0	1	0	1	1	1	0	11
Financiële middelen	1	0	1	0	1	0	0	0	0	2	1	0	0	3	1	1	11
HR capaciteit (intern/extern)	0	1	1	2	1	0	0	0	0	0	2	0	0	1	0	3	11
Afdekking van beleidsspectrum	1	0	0	1	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	9
Context-afhankelijkheid	0	0	1	2	1	1	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	8
Vraag	0	1	1	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1	1	8
Wettelijke verankering	1	0	1	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	1	6
Eigenaarsschap	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	0	5
Totaal aantal indicatoren per bron:	12	9	15	23	17	9	7	4	10	27	12	6	13	37	18	27	251

3. Clustering van indicatoren

- *Evaluatiecultuur:*
 - “Patroon van gedeelde opvattingen en waarden van beleidsmakers en evaluatoren dat zin geeft en richtinggevend werkt voor gedrag ten behoeve van een ontwikkelde evaluatiepraktijk” (cfr. Martin, 2002)
- *Evaluatiecapaciteit:*
 - Operationele aspecten en componenten die noodzakelijk worden geacht voor het succesvol uitvoeren van een evaluatie
 - HR gerelateerde aspecten
 - Technisch gerelateerde faciliteiten/instrumenten

Categorieën van indicatoren, toegewezen aan een cultuur- en capaciteitscluster

Categorie	CULTUUR cluster	CAPACITEITS cluster
1. Geloof in intrinsieke waarde van evaluatie	X	
2. Context-afhankelijkheid	X	
3. Koppeling met beleids- en managementsbeslissingen		(X)
4. Afdekking van beleidsspectrum	(X)	
5. Dataverzamelingsmechanismen		X
6. Vraag	X	
7. Verspreiding en feedbackmechanismen		X
8. Financiële middelen		X
9. HR capaciteit (intern/extern)		X
10. Wettelijke verankering	(X)	
11. Netwerking	X	
12. Organisationele verankering van de evaluatiefunctie		(X)
13. Eigenaarsschap	X	
14. Politiek commitment	X	
15. Instrumenten van kwaliteitsbewaking		X
16. Evaluatievaardigheden		X
17. Gebruik	X	

4. Linken van indicatoren met het evaluatieproces

Evaluatieproces (Scriven):

1. Beslissing om te evalueren
2. Structureren/plannen van de evaluatie
3. Dataverzameling
4. Data-analyse
5. Beoordeling
6. Gebruik

Categorieën van indicatoren toegewezen aan de standaardstappen van het evaluatieproces

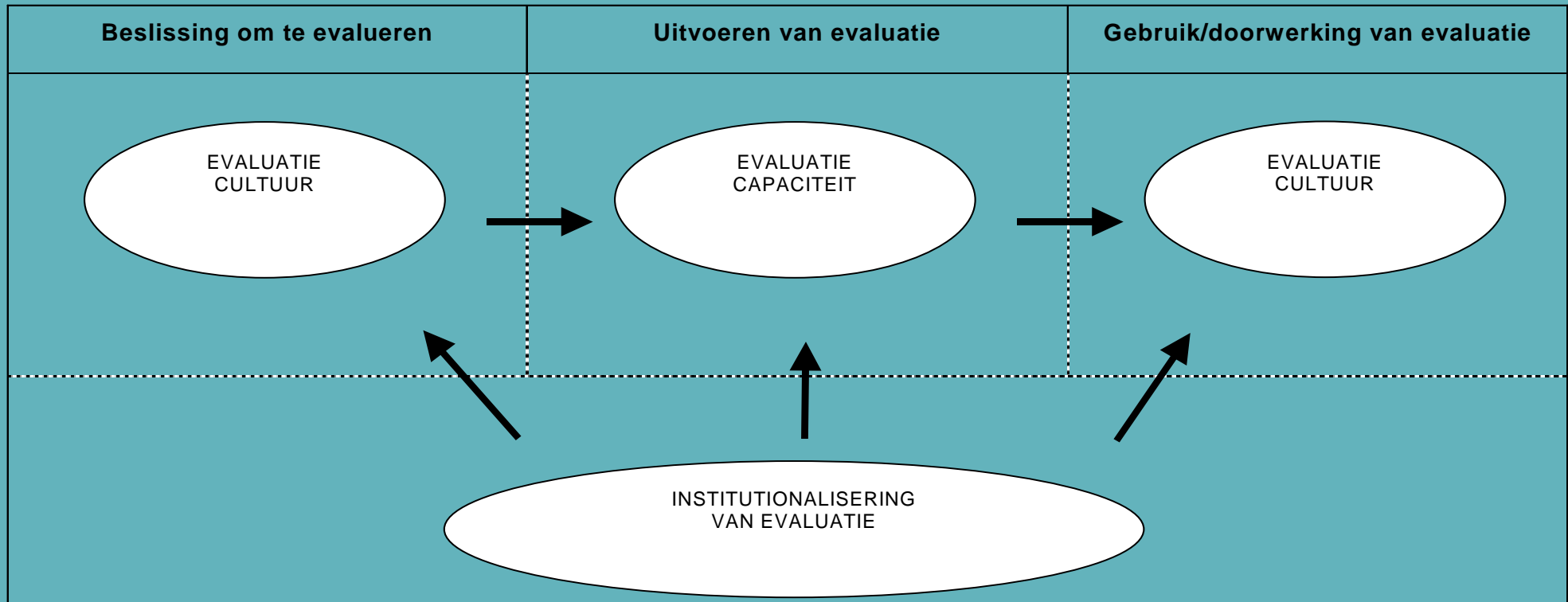
Beslissing tot evaluatie	Uitvoeren van evaluatie				Gebruik/Invloed
	Structureren	Data-verzameling	Analyse	Beoordeling	
<ul style="list-style-type: none">• Geloof in de intrinsieke waarde van evaluatie (CUL)• Politiek commitment (CUL)• Vraag (CUL)• Afdekking van beleidsspectrum (CUL)• Context-afhankelijkheid (CUL)	<ul style="list-style-type: none">• Financiële middelen (CAP)• HR capaciteit (intern/extern) (CAP)• Evaluatievaardigheden (CAP)• Dataverzamelingsmechanismen (CAP)• Verspreiding en feedbackmechanismen (CAP)• Instrumenten van kwaliteitsbewaking (CAP)				<ul style="list-style-type: none">• Eigenaarsschap (CUL)• Gebruik (CUL)
Wettelijke verankering (CUL)					
← Organisationale verankering(CAP) →					
Koppeling met beleids-en managementsbeslissingen (CAP)					
Netwerking (CUL)					

5. Relatie cultuur-capaciteit?

RQ: Is evaluatiecapaciteit een voorwaarde of gevolg van evaluatiecultuur?

- Evaluatiecultuur determineert vraag en gebruik van evaluatie
 - Uitvoeren van evaluatie is capaciteitsafhankelijk
- Evaluatiecapaciteit is zowel oorzaak als gevolg van cultuur...
- Noodzaak voor verder onderzoek

Vragen voor debat

- Welke “bouwstenen” zijn meer/minder relevant om capaciteit en/of cultuur in te schatten (in een Belgische context)?
- Welke elementen maken een verschil voor een versterkte evaluatiepraktijk?

Contact

Katholieke Universiteit Leuven

Instituut voor de Overheid

Parkstraat 45 post box 3609
B-3000 Leuven

Tel: 016 32 32 70

Fax: 016 32 32 67

io@soc.kuleuven.be

www.instituutvoordeoverheid.be

Bart.DePeuter@soc.kuleuven.be

Valerie.Pattyn@soc.kuleuven.be